

Hallo allemaal! Welkom bij aflevering nummer 41 van Een Beetje Nederlands, de podcast voor mensen die Nederlands leren. Mijn naam is Robin en de aflevering van vandaag gaat over de Bijlmerramp. De tekst van deze aflevering kan je meelesen op de website van de podcast, www.eenbeetjenederlands.nl.

Deze podcast wordt gesteund door de Vrienden van de Podcast. Heel erg bedankt aan alle donateurs die al een donatie hebben gedaan! Wil je ook Vriend van de Podcast worden? In de shownotes kan je een link vinden met meer informatie.

Nu, door met de podcast!

In de aflevering van vorige week kon je kennismaken met de Bijlmer, een buurt in Amsterdam-Zuidoost. Vandaag ga ik vertellen over een trieste gebeurtenis die daar 30 jaar geleden plaatsvond. Als je nog niets over de Bijlmer weet is het misschien handig om eerst even de aflevering van vorige week te luisteren, dat helpt bij het begrijpen van deze aflevering.

Een korte samenvatting: De Bijlmer begon als een moderne buurt in Amsterdam, met vooral veel flatgebouwen. Maar aan het einde van de jaren '80 had de Bijlmer een heel slecht imago. Er stonden veel woningen leeg, er was veel werkloosheid en criminaliteit. De opkomst van heroïne had de situatie nog erger gemaakt. In deze aflevering vertel ik over een vliegtuigramp die op 4 oktober 1992 plaatsvond in de Bijlmer.

Op deze avond zouden de levens van vele inwoners van de Bijlmer voor altijd veranderen. Wat gebeurde er precies op deze avond? Op de dag van de ramp was het guur weer; er stond een harde wind. Aan het begin van de avond steeg een vliegtuig op vanaf vliegveld Schiphol, het grootste vliegveld in Nederland. Schiphol ligt in de buurt van Amsterdam, en veel vliegtuigen vliegen over Amsterdam heen als ze aankomen of vertrekken.

Het vliegtuig waar het om ging was een vrachtvliegtuig van de Israëlische luchtvaartmaatschappij El-Al. Een vrachtvliegtuig is een vliegtuig dat spullen vervoert, dus geen mensen. Het vliegtuig was eerder op de dag vertrokken vanuit New York en was onderweg naar Tel Aviv in Israël. Het maakte op Schiphol een tussenstop. Daar kreeg het vliegtuig nieuwe brandstof en een nieuwe bemanning. Verder werden er kleine reparaties uitgevoerd voor defecten die waren waargenomen bij het toestel.

Omdat het om een vrachtvliegtuig ging, waren er weinig mensen aan boord. Er waren 3 piloten aan boord, en één passagier. Dat was een werknemer van El-Al die in Amsterdam werkte en naar Tel Aviv reisde omdat ze daar zou gaan trouwen.

Al snel na het vertrek vanaf Schiphol ging het mis. Op de grond hoorden mensen harde knallen en zagen rook bij het vliegtuig. De knal was veroorzaakt door een explosie bij één van de twee motoren van de rechtervleugel van het vliegtuig. De motor was zo erg beschadigd, dat het van de vleugel afbrak. Daarbij botste de motor tegen de andere motor op de vleugel, die ook afbrak. De rechtervleugel had geen motoren meer en raakte zelf ook beschadigd. De motoren zijn in het water van een meer in de buurt van Amsterdam neergekomen.

De bemanning zag dat er een ernstig probleem was met het vliegtuig en stuurde een Mayday-sigitaal naar Schiphol. Ze wilden een noodlanding maken op Schiphol. Waarschijnlijk hadden ze niet door hoe serieus het probleem met de motoren precies was, anders hadden ze waarschijnlijk niet de keuze gemaakt om terug te vliegen naar Schiphol.

Om 18:35 stuurt de bemanning een laatste noodoproep naar Schiphol: *Going down, going down*. Een aantal seconden later stort het toestel neer op een flatgebouw in de Bijlmer.

De gevolgen van de crash zijn verschrikkelijk. Bij het neerkomen explodeert het vliegtuig in een enorme vuurbal. Er is een enorm gat in de flat geslagen op de plek waar het vliegtuig terecht is gekomen. Wat over is van het flatgebouw staat in de brand: alle tien verdiepingen en meer dan 100 meter breed. Direct kwamen reddingsdiensten naar de rampplek: Politie, brandweer en ambulances waren binnen minuten op locatie. Door de omvang van de crash en de enorme brand werd gevreesd dat er misschien wel honderden slachtoffers waren.

In de dagen na de ramp zou het duidelijk worden hoeveel slachtoffers er echt waren. In totaal zijn er 43 mensen omgekomen bij de ramp: 4 in het vliegtuig en 39 mensen op de grond. In 1992 waren er natuurlijk nog geen mobiele telefoons, dus was voor veel mensen lang onduidelijk of hun familieleden of vrienden de ramp overleefd hadden. Het zou kunnen dat het echte aantal slachtoffers eigenlijk hoger is, omdat er in de Bijlmer in die tijd veel mensen illegaal woonden. Dat waren vooral mensen uit Suriname en Ghana die illegaal in Nederland woonden.

Naast de doden zijn er in de jaren na de ramp ook veel mensen ziek geworden die in de omgeving van de ramp woonden of als reddingswerker geholpen hebben bij de ramp. Veel mensen hebben een trauma opgelopen aan de gebeurtenis en hebben daar mentale of psychische problemen door. Honderden mensen hebben ook fysieke klachten waarvan gedacht wordt dat het door de Bijlmerramp komt. Bijvoorbeeld slapeloosheid, vermoeidheid, pijn, maar ook ernstige ziektes als kanker. Het is vaak moeilijk om met zekerheid vast te stellen of de klachten door de Bijlmerramp komen.

In de maanden en jaren na de ramp werd er gezocht naar de precieze oorzaak van de crash. Hoe heeft de ramp kunnen gebeuren? En vooral: waarom is het gebeurd? Bij het onderzoek zijn een aantal mysteries nooit helemaal opgehelderd. Doordat niet alles duidelijk is geworden in het onderzoek, blijft de Bijlmerramp iets raadselachtigs en onbegrijpelijks voor veel mensen. Mensen proberen emotionele gebeurtenissen te verklaren, en als die verklaringen er niet zijn ontstaan er vaak complottheorieën. Die zijn er ook bij de Bijlmerramp. Wat daarvan waar is en wat niet, weet ik natuurlijk niet, dus hou er rekening mee dat er in de rest van de aflevering complottheorieën besproken worden.

Ieder vliegtuig heeft een zogenaamde zwarte doos, waarop de vluchtgegevens en de gesprekken in de cockpit van het vliegtuig opgenomen worden. De zwarte doos waarop de cockpitgesprekken staan, de Cockpit Voice Recorder, is nooit gevonden. Er is zelfs een beloning van 10.000 gulden uitgelooft voor het vinden van de recorder. De doos met de vluchtgegevens, de Flight Data Recorder, is wel gevonden. Dat is vreemd, want deze twee zwarte dozen zitten naast elkaar in het vliegtuig.

Er zijn ook vraagtekens bij de lading van het vliegtuig. Volgens EI Al werden er alleen ongevaarlijke producten vervoerd met het vrachtvliegtuig: parfum, bloemen en computeronderdelen. Maar al snel werd duidelijk dat dit niet klopte. Er werden documenten gevonden waarmee bewezen werd dat er militaire goederen vervoerd werden. Pas in 1998 werd er duidelijk dat er een chemische stof vervoerd werd, het zogenaamde DMMP, dat gebruikt wordt bij het maken van zenuwgas. Wat de exacte lading van het vliegtuig was is

nog steeds niet helemaal duidelijk, maar dat er na de ramp gelogen is over de lading is in ieder geval duidelijk.

Het Israëlische El Al had lange tijd op Schiphol een speciale status. Officieel mag Schiphol niet voor militaire vluchten worden gebruikt, maar El Al gebruikte Schiphol wel om militaire goederen te vervoeren. Volgens een oud-agent van de Israëlische geheime dienst Mossad zou dat ook de missende zwarte doos kunnen verklaren: volgens hem worden de Cockpit Voice Recorders standaard uit vliegtuigen van El Al gehaald die militaire ladingen hebben. Of dit bij de recorder van het vliegtuig van de Bijlmerramp gebeurd is, weten we niet zeker.

Naast de chemische stoffen bevatte het vliegtuig ook verarmd uranium, werd later bekend. Verarmd uranium is niet hetzelfde als het zeer radioactieve uranium dat in kernwapens en energiecentrales gebruikt wordt. Verarmd uranium is erg zwaar, en wordt daarom vaak gebruikt als contragewicht in vliegtuigen. Dat is heel gebruikelijk.

Hoewel verarmd uranium niet zo gevaarlijk is als normaal uranium, is het nog steeds gevaarlijk. De hulpverleners bij de ramp zijn niet gewaarschuwd dat er gevaarlijke stoffen aanwezig waren, en hebben daarom niet de juiste beschermende kleding gedragen. De kans is groot dat sommige hulpverleners hierdoor ziek zijn geworden.

Ten slotte moet ik het nog hebben over de mannen in de witte pakken. Dit is het gedeelte van de mysteries rond de Bijlmerramp waar het minst over zeker is en ook de meeste complottheorieën over bestaan. Al snel na de ramp kwamen er berichten in de krant over mysterieuze mannen in witte pakken die door meerdere mensen gezien zijn op de avond van de ramp. Inwoners van flats in de buurt van de ramp, politieagenten en hulpverleners hebben verklaard dat ze de mensen in witte pakken hebben zien zoeken tussen het puin van de ramp. Mogelijk zijn er ook brokstukken meegenomen door de mannen. Sommige mensen denken dat de mannen in de witte pakken horen bij de Israëlische geheime dienst Mossad. Die zouden op zoek zijn naar de geheime militaire lading van het vliegtuig.

Er is veel onduidelijk over de mannen in de witte pakken. Het is onzeker of ze er überhaupt zijn geweest en zo ja, wat ze gedaan hebben en wie het waren. Er is veel onderzoek naar gedaan, maar het mysterie is nog niet opgelost. Wel heeft het onderzoek geconcludeerd dat er zeer waarschijnlijk bewijsmateriaal van de rampplek verdwenen is.

Omdat er zoveel onduidelijkheid was in de jaren na de ramp over de precieze gebeurtenissen, heeft de overheid in 1998 een groot onderzoek laten doen. Zo'n onderzoek door de overheid noemen we een parlementaire enquête. Daarbij kunnen mensen onder ede verhoord worden. Onder ede verhoren betekent dat de waarheid gezegd moet worden, je kan gestraft worden als je liegt onder ede.

Het onderzoek heeft ruim een jaar geduurd, en er zijn 90 mensen verhoord. Vooral de onduidelijkheid over de lading van het vliegtuig en de gezondheidsklachten van de inwoners en hulpverleners werd onderzocht.

Het onderzoek gaf nieuwe informatie over sommige onduidelijkheden rond de ramp, bijvoorbeeld over de lading. Ook werd het duidelijk dat er belangrijke informatie geheim gehouden is, zowel door de Nederlandse regering, Schiphol als de Israëlische luchtvaartmaatschappij El-Al. Maar helaas is er tot op de dag van vandaag nog veel onduidelijk rond de ramp.

Wat wel zeer duidelijk is, is dat de ramp de levens van vele omwonenden voor altijd veranderd heeft. Dan denk ik aan de families en vrienden van de 43 doden die bij de ramp vielen. Maar ook de omwonenden en hulpverleners die getraumatiseerd of ziek zijn geworden. De ramp is 30 jaar geleden gebeurd, maar heeft nog steeds een grote impact op veel mensen die nu nog steeds leven.

Het flatgebouw waar de ramp gebeurd is, is afgebroken. Maar een grote boom die vlakbij de flat stond staat er wel nog steeds, en dat is een herdenkingsplek voor de ramp geworden. Deze boom wordt "de boom die alles zag" genoemd. Ieder jaar op 4 oktober is er bij deze boom een herdenking van de slachtoffers van de ramp.

Hiermee kom ik aan het einde van de aflevering. Mocht je nog vragen hebben over de Bijlmerramp kan je die altijd stellen op de website van de podcast. Op de pagina waar ook de transcripties staan kan je ook opmerkingen of vragen stellen. Ik hoop dat je een beetje Nederlands geleerd hebt en tot de volgende aflevering!